

Горло Н. В., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры политологии, Запорожский национальный университет (Украина, Запорожье), ngml@rambler.ru

Підходи к типології ірредентизма

Цель исследования состоит в критическом анализе подходов, предложенных зарубежными учёными для типологии ирредентизма, и в формировании новых критериев типологии. Выделение качественных характеристик разнообразных проявлений ирредентизма позволяет осуществить теоретическую типологию, результатом которой является формирование идеальных типов (моделей) ирредентизма. Их разработка способствует лучшему познанию явления, ведь специфика каждого конкретного проявления ирредентизма выступает более ярко именно на фоне особенностей всего типа.

Автором предложены критерии типологии: инициатор ирредентистских требований; характер отношений между субъектами ирредентизма; характер действий, который приписывается другими политическими акторами субъектам ирредентизма; содержание ирредентистских требований. На основе этих критериев выделены такие типы ирредентизма: односторонний и взаимный; сепаратистский и экспансионистский; этнотерриториальный и территориальный.

Ключевые слова: ирредентизм, типология, типы ирредентизма, родственное государство, ирредента.

* * *

УДК 32.019.51

Карчевський М. В., доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права, Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка (Україна, Суми), comcriminal@gmail.com

Карчевська О. В., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та міжнародних відносин, Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля (Україна, Северодонецьк), politolog@yandex.ru

СОЦІАЛЬНІ ТЕОРЕМИ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОГО ДІАЛОГУ

Пропонуються соціальні теореми, які достатньо повно описують події, що відбулися в Україні протягом 2014–2015 років та надають можливість обґрунтованого прогнозування її побудови реалістичних стратегій подолання кризових тенденцій.

Теорема про політичну імітацію. Політична боротьба, що здійснюється головним чином шляхом імітації, міфологізації свідомості електорату завжди приводить до соціальних конфліктів. Міцність соціальних конфліктів під час руйнації політичних міфів прямо пропорційна тривалості їх використання та інтенсивності формування.

Теорема про суб'єктно-об'єктну трансформацію. В умовах глобалізації світових суспільно-політичних процесів, відсутність або значна обмеженість дієвих інститутів громадянського суспільства створює небезпеку суб'єктно-об'єктної трансформації громади. У такому випадку громада стає лише номінальним суб'єктом певних прав, але фактично перетворюється на об'єкт відносин інших учасників політичного процесу.

Застосування даних теорем для аналізу сучасного стану речей дозволяє зробити наступний висновок: широке використання політичної імітації разом з недостатнім рівнем інституціоналізації національного громадянського суспільства створюють небезпеку соціального конфлікту, який, в умовах сучасних викликів глобалізації, може привести до суб'єктно-об'єктної трансформації української громади.

Мінімізація означеної небезпеки передбачає два головні напрями діяльності: по-перше, зменшення рівня використання імітаційних складових у всіх сферах суспільного буття; по-друге, створення та розширення сфери використання дієвої комунікації між громадою та владою через систему інститутів громадянського суспільства.

На основі означеного пропонується концептуальне бачення національного діалогу.

Ключові слова: Україна, соціальний конфлікт, імітація, громадянське суспільство, соціальна теорема, національний діалог.

2014–2015 роки для України стали найважчими за всю історію її незалежності. Демократичні здобутки, які були визнані аналітиками-скептиками, сьогодні майже втрачені. Навіть, позаблоковий статус, який мав би захистити українців – не спрацював. Можна звинувачувати в усьому зовнішнього ворога, проте це

не стабілізує політичну систему України, не додасть їй можливості виходу з кризи. Події, що відбуваються в нашій країні пред'являють підвищені вимоги до наукової рефлексії. Затребуваним є формулювання обґрунтованих соціальних прогнозів, саме на їх основі можлива побудова реалістичних стратегій подолання кризових тенденцій.

У даній роботі ми спробуємо сформулювати положення, які достатньо повно описують події, що відбулися та надають можливість обґрунтованого прогнозування. Ці положення будемо називати *соціальними теоремами*. Загальновідомо, що у математиці теорема представляє собою твердження, для якого в теорії, що розглядається, існує доказ. Такий доказ базується на аксіомах, які приймаються істинними без всяких доказів або обґрунтувань. Суворе застосування подібного підходу в межах соціально-гуманітарних наук є обмеженим через мультипарадигмальність відповідного наукового дискурсу. Разом з цим, формулювання положень, які ґрунтуються на достатньо доведених та практично загально визнаних результатах наукової розробки соціальних проблем є методологічно допустимим.

Отже, на нашу думку ключовими соціальними теоремами, які дозволяють описати сучасний стан речей є наступні:

1. Теорема про політичну імітацію. Політична боротьба, що здійснюється головним чином шляхом імітації, міфологізації свідомості електорату завжди приводить до соціальних конфліктів. Міцність соціальних конфліктів під час руйнації політичних міфів прямо пропорційна тривалості їх використання та інтенсивності формування.

2. Теорема про суб'єктно-об'єктну трансформацію. В умовах глобалізації світових суспільно-політичних процесів, відсутність або значна обмеженість дієвих інститутів громадянського суспільства створює небезпеку суб'єктно-об'єктної трансформації громади. У такому випадку громада стає лише номінальним суб'єктом певних прав, але фактично перетворюється на об'єкт відносин інших учасників політичного процесу.

Варто зазначити, що питання імітаційних складових політичного процесу, а також проблематика громадянського суспільства й глобалізаційних процесів є достатньо дослідженими. Так звані «квазідемократії» досліджували Ларрі Даймонд [10], Філіп К. Шмиттер [12], Фарид Закарія [11], Гільермо О'Донелл [13], Томас Каротерз [9]. Отримані важливі наукові результати, запропоновано класифікації «квазідемократій», встановлено умови та причини їх формування і т.д. Загалом дослідники констатують, що в багатьох країнах склалися режими, які відтворюють інституційний дизайн західних демократій, але наповнюють його принципово іншим змістом, «... формальные демократические процедуры могут исполнять роль фасада, за которым скрываются авторитарные практики» [14, с. 105].

Громадянське суспільство було предметом дослідження багатьох науковців. У контексті сучасного етапу дослідженню концепції громадянського суспільства приділяють увагу Дж. Александер, А. Арато, Ю. Габермас, Е. Геллнер, Е. Гідденс, Р. Дарендорф, Дж. Кін, Дж. Коен та інші. Значний внесок у розробку концепту інституціоналізації громадянського суспільства в рамках сучасного підходу зробили вітчизняні науковці. Загально-теоретичні проблеми розвитку громадянського суспіль-

ства, визначення сутності, структури, класифікації та його функцій відображені в працях М. Михальченка, Ф. Рудича, І. Кресіної, Ф. Кирилока, В. Горбатенка, В. Баркова, Г. Щедрової, С. Кириченка, А. Колодій, В. Бебика, В. Цвиха, М. Рябчука, Г. Зеленько, О. Чувардинського, О. Тупиці та інших. Грунтовне опрацювання окремих аспектів феномену «громадянське суспільство», дослідження проблем та перспектив розвитку його інститутів міститься в працях С. Наумкіної, В. Пашенка, О. Бабкіної, М. Головатого, Л. Кочубей, О. Новакової, В. Сукачова, О. Полішкарів, І. Гороховського, М. Примуша, Т. Тагаренко, Ю. Шведи, В. Шинкарука та інших учених.

Разом з цим, сучасні тенденції суспільного буття вимагають дослідження проблематики, що знаходиться на перетині питань імітаційної складової політичної діяльності та стабілізаційних потенціалів громадянського суспільства. Мета даної роботи: *сформулювати положення, які достатньо повно описують події, що відбулися в Україні протягом 2014–2015 років та запропонувати на їх основі прогноз, який може бути покладений в основу побудови концепції національного діалогу.*

Питання про достатність наведених теорем для вичерпної характеристики сучасної соціально–політичної ситуації є дискусійним. Проте запропоновані положення окреслюють ключові тенденції та небезпеки національного суспільного буття. Більша частина решти небезпечних соціальних тенденцій є похідними від перелічених. До останніх можна віднести: приховування відсутності стратегічних галузевих реформ імітацією реформування; безперспективність розв'язання соціальних конфліктів шляхом формування нових міфів; під впливом інформатизації суспільства відбувається негативна динаміка етапизації – етап створення міфу до етапу його руйнування, негативними наслідками такої динаміки стає інтенсивність загострення соціальних конфліктів.

На думку німецького соціального філософа М. Шелера міф виступає різновидом знання, яке притаманне душі групи, а не його духові [15, с. 73], знання, яке є «натуральним», тобто таке, що не вимагає формування, навчання [15, с. 90]. Категорія «групова душа» описує розумові функції, які є несвідомими, яких не здійснюють свідомо, але які здійснюються. Поняття «груповий дух» стосується свідомої розумової діяльності. Вчений характеризує міф як різновид нерационального та непроблематичного знання.

Наступний австрійський дослідник – А. Шюц розглядає міф як один зі світів фантазмів. Згідно з його концепцією, кожен світ фантазмів має такі особливі риси: перебуваючи в світі фантазмів, індивід викидає певні елементи реальності, заміщуючи їх певними фантазіями та уявленнями; окрім того, тепер індивід не повинен долати опір реальності; прагматичний мотив перестає домінувати в природній установці індивіда; також індивід позбується уявлень про інтерсуб'єктивний час та простір [16, с. 428–429].

Отже, міфологізація продукує небезпечність так званих політико–правових рішень. Міфом тут є твердження про те, що в деяких випадках допустимо або навіть корисно відходити від норм права і розв'язувати у такий спосіб нагальні проблеми. Як і будь який міф, названий, відповідно до теорем, матиме очікуваний негативний результат – соціальний конфлікт.

Перша теорема доводиться в контексті концепції публічної сфери Ю. Габермаса та відомого дослідження

П. Бергера і Т. Лукмана «Соціальне конструювання реальності: трактат із соціології знання». Інформаційні технології, зокрема піар, внесли до публічної сфери маскаррад, який використовується учасниками для того, щоб приховати дійсні інтереси під час міркувань про «суспільство загального добробуту» або «національні інтереси». Навмисна створена ангажованість дає Ю. Габермасу підстави називати сучасну політичну дискусію «підробкою» справжньої публічної сфери, говорити про перетворення політичного життя на шоу, яке розігрується перед обдуреними «глядачами, які готові до нього приєднатися» [1, с. 195; 5, с. 223, 225].

З метою виключення розмиття сутнісного розуміння категорії «імітація» пропонується авторське його визначення. Політична імітація – *формування суспільної думки про соціально корисні результати діяльності певних політичних акторів за умови фактичної відсутності таких (формування політичних міфів).*

Про механізми формування негативних наслідків політичної імітації попереджали у дослідженні «Соціальне конструювання реальності: трактат із соціології знання» П. Бергер і Т. Лукман. Реальність розуміється ними як «якість, властива феноменам, мати буття, незалежно від нашої волі і бажання». Знання визначає «упевненість у тому, що феномени є реальними і мають специфічні характеристики» [2, с. 9]. Повсякденне життя є «реальністю, що інтерпретується людьми та має для них суб'єктивну значущість як цілісний світ» [2, с. 38]. Це світ, який створюється у їх думках і діях, який вони переживають як реальний. Дослідники обгрунтовують, що, в сучасному суспільстві, на відміну від традиційного, саме ЗМІ «генерують соціальну пам'ять» і задають соціальне значення подіям, що відбуваються [4]. Назвемо таку «реальність повсякденного життя», що сформована на основі відомостей із засобів масової інформації, «новою реальністю».

«Новій реальності», світу, який створюється в думках та діях і який людина переживає як реальний, відповідає «нове знання». Врешті–решт, людина, яка опиняється в оточенні імітаційних повідомлень, втрачає можливість об'єктивного сприйняття дійсності, стає об'єктом маніпулятивних впливів. Фундаментальна передумова демократичного транзиту – забезпечення політичної участі – перестає існувати. Політична імітація, що виявляється у системному маніпулюванні суспільною свідомістю, в принципі виключає можливість демократичного транзиту. *Наслідки політичної імітації полягають у соціальних конфліктах. Коли «нове знання» досягає критичної різниці з об'єктивним відображенням фактичних процесів, відбувається соціальний конфлікт. Міцність такого конфлікту залежить від інтенсивності навіювання певних політичних міфів та тривалості їх використання.*

На превеликий жаль ми мали можливість не тільки поміркувати над теоретичним обгрунтуванням даної соціальної теореми, але й отримали її практичний доказ під час подій 2014 року у Криму, Луганську та Донецьку.

Політична боротьба у незалежній Україні починаючи з 1991 року здійснювалася за найпримітивнішою технологією: електорат розділявся на підставі невеликої кількості міфів, а потім кожна політична сила отримувала свої дивіденди під час чергових виборів. Кожної наступної виборчої кампанії політики підвищували «градус»

дискусії, але під час відповідних каденцій не робили достатньо для розв'язання порушених питань, питань на підставі яких розділявся електорат, і які використовувалися у наступну кампанію з тією ж метою.

Найбільш активно використовувалися такі політичні міфи як «Російська мова, переписування історії» та «Хто кого годусе?».

Перший полягав у розділенні електорату на ґрунті відношення до питання про статус російської мови як другої державної та нерозривно пов'язаних з цим різних підходів до тлумачення національної історії. Жодна з політичних сил не запропонувала розв'язання означених проблем, проте активно використовувала їх для мобілізації електорату. У свою чергу, примітивний політичний дискурс, який фактично зводився до взаємних звинувачень у інтелектуальній обмеженості, забезпечував формування потенціалу соціального конфлікту.

Наступний міф базувався на маніпулюванні регіональними економічними статистичними показниками. Хибність подібних міркувань підтверджується сьогодишнім станом економіки. Ціни на продукти на Сході та в Криму «злетіли», рівень життя в даних регіонах значно погіршився. Не в останню чергу причина цього у торговельній блокаді означених регіонів. В той же час, національні виробники втратили значні ринки збуту продовольчої продукції не отримавши нових, а енергетичний сектор перебуває у перманентній кризі через відсутність прогнозованого ринку кам'яного вугілля відповідної якості. Міфологема «Хто кого годусе?» виявилася недолугою гіпотезою про можливість ефективного окремого існування органічно поєднаних регіонів однієї країни. Разом з цим, тривале використання даного міфу у політичній боротьбі привело до накопичення конфліктного соціального потенціалу критичного рівня.

Таким чином, національні політичні актори через активне та тривале використання політичних імітацій спільно сформували потенціал майбутнього соціального конфлікту.

Наступна соціальна теорема доводиться на ґрунті загальноновизнаних положень про значення громадянського суспільства, його місце у політичному процесі, а також загальної характеристики глобалізаційних тенденцій. Роль громадянського суспільства і тенденції глобалізації по різному пояснюються в межах різноманітних концепцій та теорій. Однак для аргументації визначеної проблеми достатньо положень, які визнаються більшістю дослідників.

Громадянське суспільство представляє собою горизонтальну систему відносин та інститутів, які самоорганізуються, діють на принципах добровільності й свободи від державного впливу. Головна мета громадянського суспільства – акумуляція та представлення інтересів громади та громадян у суспільно-політичному дискурсі. Інститути громадянського суспільства забезпечують вплив на органи державної влади для реалізації означених інтересів.

Глобалізація є одним з головних трендів сьогодення. Вона представляє собою світовий процес інтеграції та уніфікації економіки, політики, культури тощо. Глобалізація діалектична. Разом з очевидними можливостями та перевагами вона створює нові види небезпек. До останніх, зокрема, відноситься проблема істотного зниження можливостей національних урядів у керуванні

суспільством. Досить гостро постає питання збереження фактичного суверенітету держав в умовах викликаного глобалізацією збільшення впливу наддержавних формувань [7]. У такій ситуації інститути громадянського суспільства конкретної держави набувають значення певних запобіжників. Ефективне представлення інтересів громади у суспільно-політичному дискурсі держави запобігає фактичній втраті суверенітету, попереджає розвиток негативних тенденцій під час інтеграції певної країни до світової спільноти. В умовах глобалізації інститути громадянського суспільства забезпечують дотримання політичних та економічних інтересів громади, збереження культурної ідентичності. Відповідно, *входження певної держави до глобалізаційних процесів із недостатньо розвиненим громадянським суспільством створює небезпеку втрати фактичного суверенітету, небезпеку того, що на початку роботи було названо суб'єктно-об'єктною трансформацією, перетворенням громади з суб'єкту певних прав на об'єкт відносин щодо цієї громади інших, більш впливових суб'єктів.*

Ця теорема, також, отримала практичний доказ під час подій 2014 року в Криму, Луганську та Донецьку. Національна практика функціонування організацій громадянського суспільства наочно свідчила про широке використання державного адміністрування. Це приводило до створення квазіструктур, які не були здатні ефективно виконувати функції представництва інтересів суспільства. Громадський сектор не мав достатнього потенціалу для забезпечення політичної стабільності [6]. Через це, у ситуації соціального конфлікту 2014 року громади Луганська, Донецька, АР Крим були позбавлені реального представництва, їх інтереси були проігноровані. Контроль над названими регіонами отримали особи, які не мали жодного відношення до представлення інтересів відповідних громад. Суб'єктність не було відновлено і в умовах вимушеного внутрішнього переміщення. Близько 1,5 мільйона внутрішніх переселенців були позбавлені права голосувати на місцевих виборах 2015 року. Таким чином, відсутність дієвих інститутів громадянського суспільства стала однією з причин перетворення громад Луганська, Донецька та АР Крим з суб'єктів соціального буття на об'єкти з приводу яких висловлюють «глибоку занепокоєність».

Наведені соціальні теореми, запропоновані докази дозволяють переходити до аналізу сучасної ситуації, формулювання прогнозів та висновків щодо стратегій розвитку.

По-перше, лівова частка політичної імітації як і раніше потрапляє до українського політичного дискурсу завдяки владі. Виправдовуючись складністю суспільно-політичної обстановки, сучасні медіа чинять надпотужний маніпулятивний вплив. Ситуація, що склалася вже не є таємницею навіть для зарубіжних дослідників. Так, Жан-Мішель Верноше (Jean-Michel Vernochet) у нещодавно опублікованій роботі «Український клубок» (Ukraine: l'engrenage) зазначає: «В інформаційній сфері немає особливої свободи. Преса підміняє дійсність не задля задоволення, а тому, що виконує важливу для світового порядку, що склався, функцію. Фальсифікація веде до того, що сакральною функцією Четвертої влади стає казати ту правду, яка потрібна правлячим структурам» [3].

Результатом маємо політично аморфне електоральне поле, яке, завдяки системним маніпуляціям, готове

до сприйняття нових політичних імітацій. Зрозуміло, що реакція надмірно радикализованого українського суспільства на руйнацію найновіших політичних міфів може бути не менш деструктивною ніж у 2014 році, можливо навіть летальною для країни.

По-друге, не дивлячись на певні позитивні зрушення у питанні розбудови громадянського суспільства, національний суспільно-політичний дискурс залишається позбавленим ефективного представництва інтересів громад. Переважна більшість громадських акцій знаходиться поза межами правового поля. Це унеможливує конструктивне розв'язання відповідних конфліктів, створює зайве соціальне напруження, віддаляє перспективу налагодження настільки необхідного сьогодні цивілізованого діалогу влади та громадянського суспільства. Варто погодитися з О. Паничем: «Сьогодні Україна переживає чергову, і досить гостру, кризу довіри громадян до влади. Одна з очевидних причин – це брак налагоджених засобів суспільної комунікації, помножений на аморфність українського громадянського суспільства» [8]. Беручи до уваги зміст другої соціальної теореми, необхідно визнати збільшення вірогідності суб'єктно-об'єктної трансформації вже не регіональних, а всієї української громади.

Таким чином, *широке використання політичної імітації разом з недостатнім рівнем інституціоналізації національного громадянського суспільства створюють небезпеку соціального конфлікту, який, в умовах сучасних викликів глобалізації, може привести до суб'єктно-об'єктної трансформації української громади.*

Мінімізація означеної небезпеки передбачає два головні напрями діяльності: по-перше, зменшення рівня використання імітаційних складових у всіх сферах суспільного буття; по-друге, створення та розширення сфери використання дієвої комунікації між громадою та владою через систему інститутів громадянського суспільства. Як видається, саме ці положення можуть бути підґрунтям для побудови національної антикризової стратегії в соціальній сфері. Подальша конкретизація означених напрямів має відбуватися в межах відповідних галузей соціально-гуманітарної науки.

Запропоновані положення можуть бути використані й для формування концептуальних засад національного діалогу. Так, інтерпретація наведених положень дає можливість встановити наступні вектори для його організації та здійснення:

- встановлення міфів, що генерують найбільші потенціали соціальних конфліктів;
- планування та проведення дискусій з метою зменшення конфліктних потенціалів, зумовлених політичними міфами;
- формування під час дискусій максимально затребуваних українським суспільством інститутів та практик ефективного представлення потреб громади;
- налагодження ефективної комунікації між органами державної влади та соціальними інститутами в межах яких здійснюється встановлення та агрегація соціальних потреб в сфері державного регулювання суспільних відносин.

Встановлені вектори дають достатньо чіткі відповіді на ключові питання щодо національного діалогу.

Про що? Предметом діалогу мають стати політичні міфи, що розділяють українське суспільство.

З ким? На підставі технологій примирення слід обирати групи учасників, які, отримавши досвід розвінчування міфів, здійснюватимуть поширення у громаді такого підходу до сприйняття масової комунікації (НГО, студенти, викладачі, представники сільських громад, міських громад тощо).

Навіщо? Результати діалогу:

- політична деміфологізація;
- розвиток критичного сприйняття інформації у суспільно-політичному дискурсі;
- мінімізація маніпулятивних можливостей та конфліктних потенціалів політичних міфів зараз і в подальшому;
- отримання учасниками діалогу досвіду цивілізованого громадського контролю та ефективного представлення інтересів громади (підготовка звернень до органів державної за результатами обговорення міфів).

Висновки. Таким чином, сформульовані соціальні теореми дають можливість достатньо повно охарактеризувати події, що відбулися протягом 2014–2015 років в Україні, здійснити аналіз сучасного стану речей, запропонувати обґрунтований прогноз та сформулювати базові положення національної антикризової стратегії у соціально-політичній сфері:

- широке використання імітації у політичній боротьбі створило значний потенціал соціального конфлікту;
- недостатність інституалізації громадянського суспільства в процесі реалізації даного конфліктного потенціалу у 2014 році привела до суб'єктно-об'єктної трансформації відповідних громад (Луганськ, Донецьк, Крим);
- на сьогодні рівень використання політичної імітації не змінився, ключових, якісних змін у питанні інституціоналізації громадянського суспільства не спостерігається, в контексті доведених соціальних теорем дані обставини вимагають констатувати зростання небезпеки суб'єктно-об'єктної трансформації української громади;
- підґрунтям національної антикризової стратегії у соціальній сфері в цілому та концептуальною основою національного діалогу зокрема має бути мінімізація негативних наслідків політичної імітації, а також розвиток конструктивного діалогу між владою та громадянським суспільством.

Список використаних джерел

1. Habermas J. The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society [translated by Thomas Burger with the assistance of Frederick Lawrence] / Jürgen Habermas. – Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1989. – 301 p.
2. Бергер П. Социальное конструирование реальности: трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман; пер. Е. Руткевич. – М.: Медиум, 1995. – 333 с.
3. Варужан Ж. Украина: от прохладной войны к настоящей? [Электронный ресурс] / Жан Варужан // ИноСМИ. – 4.09.2014. – Режим доступа: http://inosmi.ru/world/20140904/222799235.html?utm_source=vk1#ixzz3Ce5SGOxx
4. Пугачев В. П. Информационно-финансовый тоталитаризм: российский эксперимент по американскому сценарию / В. П. Пугачев // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 12. Полит. науки. – М., 1999. – №4. – С.3–32.
5. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. / Фрэнк Уэбстер; [пер. с англ. М. В. Арапова, Н. В. Малыхиной; под ред. Е. Л. Варгановой]. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.
6. Карчевська О. В. Інституціоналізація громадянського суспільства як чинник формування демократичної політичної стабільності в сучасній Україні: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Карчевська Олена Василівна; Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2009. – 19 с.
7. Лунеев В. В. Глобализация, организованная преступность, терроризм [Электронный ресурс] / В. В. Лунеев // Институт

государства и права РАН. – Режим доступа: <http://igpran.ru/articles/2981/>

8. Панич О. Анатомія українського алармізму [Електронний ресурс] / Олексій Панич // Українська правда. – 12.09.2015 – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/09/12/7080989/>

9. Carothers T. The End of the Transition Paradigm / T. Carothers // Journal of Democracy. – 2002. – Vol.13. – P.5–21.

10. Даймонд Л. Прошла ли «третья волна» демократизации? [Электронный ресурс] / Ларри Даймонд // Полис. – 1999. – №1. – Режим доступа: http://www.polisportal.ru/files/File/publication/Starie_publicakcii_Polisa/D/1999-1-3-Diamond_Proshla_li_3_volna_demokratizacii.pdf.

11. Закария Фарид. Будущее свободы: нелиберальная демократия в США и за их пределами / Фарид Закария; Пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева; Центр исслед. постиндустр. о-ва, Журн. «Свободная мысль–XXI». – М.: Ладомир, 2004. – 326 с.

12. Шмиттер Ф. К. Угрозы и дилеммы демократии [Электронный ресурс] / Филипп К. Шмиттер // Пределы власти. – Режим доступа: <http://old.russ.ru/antolog/predely/1/dem2-2.htm>.

13. О'Донелл Г. Делегативная демократия [Электронный ресурс] / Гильермо О'Донелл // Электронная библиотека Гумер. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Article/donn_del.php

14. Рябушкина В. А. Современное квазидемократии / В. А. Рябушкина // Политика. – 2008. – №4. – С.105–121.

15. Scheler M. Problemy socjologii wiedzy / M. Scheler. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1990. – XXXVI. – 366 s.

16. Шюц А. О множественных реальностях / А. Шюц. Избранное: Мир, священный смыслом. – Москва: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – С.401–455.

References

1. Habermas J. The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society [translated by Thomas Burger with the assistance of Frederick Lawrence] / Jurgen Habermas. – Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1989. – 301 p.

2. Berger P. Social'noe konstruivanie real'nosti: traktat po sociologii znaniia / P. Berger, T. Lukman; per. E. Rutkevich. – M.: Medium, 1995. – 333 s.

3. Varuzhan Zh. Ukraina: ot prokladnoj vojny k nastojashhej? [Elektronnyj resurs] / Zhan Varuzhan // InoSMI. – 4.09.2014. – Rezhim dostupa: http://inosmi.ru/world/20140904/222799235.html?utm_source=vk1#ixzz3Cc5SGOxx

4. Pugachev V. P. Informacionno-finansovyy totalitarizm: rossijskij jeksperiment po amerikanskomu scenariju / V. P. Pugachev // Vestn. Mosk. un-ta. Ser. 12. Polit. nauki. – M., 1999. – №4. – S.3–32.

5. Ujebster F. Teorii informacionnogo obshhestva. / Frjenk Ujebster; [per. s angl. M. V. Arapova, N. V. Malyhinoj; pod red. E. L. Vartanovoj]. – M.: Aspekt Press, 2004. – 400 s.

6. Karchev's'ka O. V. Instytucionalizacija gromadjans'kogo suspil'stva jak chynnyk formuvannja demokratychnoi' politychnoi' stabil'nosti v suchasnij Ukraini: avtoref. dys... kand. polit. nauk: 23.00.02 / Karchev's'ka Olena Vasylyvna; Shidnoukrai'ns'kyj nacional'nyj un-t im. Volodymyra Dalja. – Lugans'k, 2009. – 19 s.

7. Lunev V. V. Globalizacija, organizovannaja prestupnost', terrorizm [Elektronnyj resurs] / V. V. Lunev // Institut gosudarstva i prava RAN. – Rezhim dostupa: <http://igpran.ru/articles/2981/>

8. Panych O. Anatomija ukrai'ns'kogo alarmizmu [Elektronnyj resurs] / Oleksij Panych // Ukrai'ns'ka pravda. – 12.09.2015 – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/09/12/7080989/>

9. Carothers T. The End of the Transition Paradigm / T. Carothers // Journal of Democracy. – 2002. – Vol.13. – P.5–21.

10. Dajmond L. Proshla li «tret'ja volna» demokratizacii? [Elektronnyj resurs] / Larri Dajmond // Polis. – 1999. – №1. – Rezhim dostupa: http://www.polisportal.ru/files/File/publication/Starie_publicakcii_Polisa/D/1999-1-3-Diamond_Proshla_li_3_volna_demokratizacii.pdf.

11. Zakarija Farid. Budushhee svobody: neliberal'naja demokratija v SShA i za ih predelami / Farid Zakarija; Per. s angl. pod red. V. L. Inozemceva; Centr issled. postindustr. o-va, Zhurn. «Svobodnaja mysl'–XXI». – M.: Ladomir, 2004. – 326 s.

12. Shmitter F. K. Ugrozy i dilemmy demokracji [Elektronnyj resurs] / Filipp K. Shmitter // Predely vlasti. – Rezhim dostupa: <http://old.russ.ru/antolog/predely/1/dem2-2.htm>.

13. O'Donell G. Delegativnaja demokracija [Elektronnyj resurs] / Gil'ermo O'Donell // Elektronnaia biblioteka Gumer. – Rezhim dostupa: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Article/donn_del.php

14. Rjabushkina V. A. Sovremennye kvazidemokratii / V. A. Rjabushkina // Politija. – 2008. – №4. – S.105–121.

15. Scheler M. Problemy socjologii wiedzy / M. Scheler. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1990. – XXXVI. – 366 s.

16. Shjuc A. O mnozhestvennyh real'nostjakh / A. Shjuc. Izbrannoe: Mir, svetjashhijja smyslom. – Moskva: «Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija» (ROSSPJeN), 2004. – S.401–455.

Karchevskiy M. V., Doctor of Law, Professor of Criminal Law, Lugansk State University of Internal Affairs of them Didorenko (Ukraine, Sumy), comcriminal@gmail.com

Karchevskaya O. V., Candidate of Political Sciences, Associate Professor, Department of Political Science and International Relations, East Ukrainian National University Vladimir Dal (Ukraine, Severodonetsk), politolog@yandex.ru

Social theorems as a conceptual basis of national dialogue

Social theorems are offered, which describe fully enough the events taking place in Ukraine in 2014–2015 and allow justified forecasting and building up realistic strategies of overcoming crisis tendencies.

Political imitation theorem. Political struggle carried out mainly through imitation, mythologization of the electorate's consciousness always leads to social conflicts. The strength of social conflicts during political myths destruction is directly proportional to the duration of their use and intensity of their formation.

Theorem on subjective-objective transformation. In the world of globalized social and political processes, the absence or substantial limitation of efficient civil society institutes creates danger for a community's subjective-objective transformation. In such a case, a community becomes only a nominal subject of certain rights, while in reality turning into an object of relations between other participants of the political process.

Applying these theorems for analyzing the present-day state of affairs allows making the following conclusion: extensive use of political imitation together with insufficient institutionalization of the national civil society creates danger of a social conflict, which, in the conditions of the present globalization challenges may lead to subjective-objective transformation of the Ukrainian society.

Minimizing the mentioned danger assumes two main directions of activity: firstly, reducing the use of imitation in all spheres of social life; secondly, creating and expanding the sphere of use of efficient communication between the society and government through a system of civil society institutes.

Conceptual vision of national dialogue is proposed on the basis of mentioned.

Keywords: Ukraine, social conflict, imitation, civil society, social theorem, national dialogue.

Карчевский Н. В., доктор юридических наук, профессор кафедры уголовного права, Луганский государственный университет внутренних дел им. Дидоренко (Украина, Сумы), comcriminal@gmail.com

Карчевская Е. В., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры политологии и международных отношений, Восточноукраинский национальный университет им. Владимира Даля (Украина, Северодонецк), politolog@yandex.ru

Социальные теоремы как концептуальная основа национального диалога

Предлагаются социальные теоремы, которые достаточно полно описывают события, произошедшие в Украине в течение 2014–2015 годов, и предоставляют возможность обоснованного прогнозирования и построения реалистичных стратегий преодоления кризисных тенденций.

Теорема о политической имитации. Политическая борьба, которая осуществляется главным образом путем имитации, мифологизации сознания электората всегда приводит к социальным конфликтам. Прочность социальных конфликтов во время разрушения политических мифов прямо пропорциональна длительности их использования и интенсивности формирования.

Теорема о субъектно-объектной трансформации. В условиях глобализации мировых общественно-политических процессов, отсутствие или значительная ограниченность действенных институтов гражданского общества создает опасность субъектно-объектной трансформации общества. В таком случае общество становится лишь номинальным субъектом определенных прав, но фактически превращается в объект отношений других участников политического процесса.

Применение данных теорем для анализа современного положения вещей позволяет сделать следующий вывод: широкое использование политической имитации вместе с недостаточным уровнем институционализации национального гражданского общества создают опасность социального конфликта, который, в условиях современных вызовов глобализации, может привести к субъектно-объектной трансформации украинского общества.

Минимизация указанной опасности предусматривает два основных направления деятельности: во-первых, снижение уровня использования институциональных составляющих во всех сферах общественной жизни; во-вторых, создание и расширение сферы использования эффективной коммуникации между обществом и властью через систему институтов гражданского общества.

На основе указанного предлагается концептуальное видение национального диалога.

Ключевые слова: Украина, социальный конфликт, имитация, гражданское общество, социальная теорема, национальный диалог.

* * *